

ความหลากหลายทางชีวภาพประเภทนกและสัตว์ป่าเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา ตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

ศุภลักษณ์ วิรัชพินทุ^{1*}, ธนวัฒน์ ขวัญบุญ² และ วรปรัชญ์ โยเหลา²

¹ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

²ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

* ชื่อผู้เขียนหลัก : supaluckv@nu.ac.th

บทคัดย่อ : งานวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านนกและสัตว์ป่า ดำเนินการวิจัยในตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ในปี พ.ศ. 2556-2557 เป็นวิจัยเชิงบูรณาการของศาสตร์ทางชีววิทยากับทางการท่องเที่ยว ทำการเก็บข้อมูลนกและสัตว์ป่าด้วยตนเองบน line transect ในเส้นทางหาของป่าปากกะ ชาว-ผาหินลาด และข้อมูลทุติยภูมิจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่หาของป่าเพื่อยังชีพ สำหรับด้านการท่องเที่ยว ทำการลงพื้นที่และวิเคราะห์ศักยภาพของทรัพยากรในเส้นทางหาของป่า ผลการวิจัยพบนก จำนวน 117 ชนิด 12 อันดับ 41 วงศ์ และสัตว์ป่า 51 ชนิด ผู้วิจัยทำการคัดเลือกนกและสัตว์ป่าที่น่าสนใจ ได้ 56 ชนิด 2 ไฟลัม 15 อันดับ 33 วงศ์ และแสดงไว้ในคู่มือ “ชมนกตกธรรมชาติ ณ บ้านชมพู” เส้นทางหาของป่าต้นแบบนี้มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Adventure Tourism) สำหรับชุมชน ต.ชมพู ซึ่งมีส่วนร่วมในการสำรวจสัตว์ป่าพิสูจน์แล้วว่าพื้นที่แห่งนี้มีศักยภาพสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูนก ชุมชนนี้จะได้ประโยชน์จากทรัพยากรท้องถิ่นภายใต้เงื่อนไขของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ถ้าได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในด้านการให้การศึกษารื่องสิ่งแวดล้อมและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำสำคัญ : ความหลากหลายทางชีวภาพ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ, ตำบลชมพู, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract : Biodiversity of avian and wildlife for ecotourism: a case study of ChomPhu subdistrict, Noen Maprang district, Phitsanulok Province

Supaluck Viruhpintu^{1*}, Thanawat Khwanboon², and Woraprat Yoelao²

¹Department of Biology, Faculty of Science, Naresuan University, Amphur Muang, Phitsanulok Province, 65000

²Department of Tourism, Faculty of Business, Economics and Communications, Naresuan University, Amphur Muang, Phitsanulok Province, 65000

*Corresponding author : supaluckv@nu.ac.th

This research aims at collecting data of avian and wildlife species to develop ecotourism routes focused in the context of bird and wildlife watching activities. ChomPhu subdistrict, Noen Maprang district, Phitsanulok Province was the focused area of this study during the year 2013-2014. This research was an integrated study involving biological sciences and tourism study. Data of birds and wildlife were collected by self-exploration (Line transect) in Pak-ka-soud and Pha Hin Lad trail. The secondary data were from the interviewed local residents about the local community forest. For tourism, researchers approached the research area to quantify tourism potential for the region and its natural resources. The results showed that the ChomPhu subdistrict tourism has great potential in i.e. bird and wildlife watching since resources are available. One hundred and seventeen species of birds in Noen Maprang district were found, a total of 12 Orders, 41 families. For wildlife, there were 51 species. The interesting wildlife of 56 species, 2 Phylum, 6 Classes, 15 Orders and 33 families were described in the handbook “Aesthetics for Birds, Fall into Nature at ChomPhu”. The selected route, Pak-Ka-Sound and Pha Hin Lad route has the potential for adventurist and bird watcher. Also local residents participated in this survey. They proved that this area has high potential for ecotourism activities, especially bird watching. Moreover people in the community will get more benefits from local resources in conditions of environmental and natural resources conservation.

The community should be able sustainably utilization in biodiversity if the provincial administration supports environmental education and ecotourism management.

Keyword : biodiversity, ecotourism, Chomphu subdistrict, community involvement

บทนำ

ตำบลชมพู อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ที่มีภูเขาหินปูนลูกโดดและเทือกเขาต่อเนื่องกับเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อันมีลักษณะแยกส่วนทางภูมิศาสตร์ มักมีการค้นพบชนิดพันธุ์นกและสัตว์ป่าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นหรือสิ่งมีชีวิตถิ่นเดียวอยู่เสมอ ดังเช่นพบปลาพลวงถ้ำ (*Neolissochilus subterraneus*) และ ปลาหัวปลีพระวังแดง (*Schistura spiesi*) ในถ้ำพระวังแดง ซึ่งถูกกำหนดชื่อทางวิชาการในปี พ.ศ. 2546 จากการที่ตำบลชมพูมีเขตติดต่อกับป่าอนุรักษ์ทุ่งแสลงหลวง ชาวบ้านในตำบลนี้จึงมีทักษะของป่า เช่น หน่อไม้ เห็ด พืชสมุนไพร ปลาและสัตว์ป่าชนิดต่างๆ เพื่อเลี้ยงชีพ โดยเส้นทางหาของป่า ถูกเรียกว่า “เส้นทางปากกะขาว” ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวน ช้ามคลองชมพูเข้าไปจะเป็นเขตอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง ในการหาของป่าของชุมชนมักจะทำค้างแรมด้วย ซึ่งมีตำแหน่งพักค้างแรมหลายแห่ง ดังเช่น ถ้ำน้ำน้อย ผาหินลาด ชุมชนตำบลชมพูได้ใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพในป่าทุ่งแสลงหลวงมานานนับตั้งแต่ก่อตั้งชุมชน

เมื่อปี 2555 เป็นต้นมา ชุมชนได้เสนอข่าวการค้นพบจระเข้แม่น้ำจืด (*Crocodylus siamensis*) และดอกไม้น้ำ (คิลาวารี) ในลำธารคลองชมพู ในหน้าฝน “เที่ยวไทย ไปชมพู” ทำให้ตำบลชมพูเป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากขึ้น โดยทั้งสื่อมวลชนและคนทั่วไปขอเข้ามาเดินป่าชมพุ่มอยู่เสมอ จากความโดดเด่นของทรัพยากรป่าเบญจพรรณระดับต่ำของทุ่งแสลงหลวง ที่ชุมชนชมพูเข้าไปประโยชน์ตลอดมาโดยส่วนใหญ่เป็นการเก็บเกี่ยว (harvesting) ประเภท ปลา สัตว์ป่า พืชสมุนไพรและเห็ดหลายชนิด เป็นการเก็บเกี่ยวที่อาจมีวันหมดไปหากเกินศักยภาพการผลิตของป่า คณะวิจัยจึงทำการสำรวจเพื่อหาศักยภาพเพื่อการท่องเที่ยว เพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีรูปแบบที่เหมาะสมและส่งผลกระทบต่อชุมชนและพื้นที่คลองชมพูนี้อย่างยั่งยืน โดยการให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบและก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศน้อยที่สุด การดูนกเป็นหนึ่งในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สามารถช่วยอนุรักษ์สายพันธุ์นกที่ใกล้สูญพันธุ์ในพื้นที่อนุรักษ์ได้ (Steven *et al.*, 2013) เนื่องจากนักดูนกมักจะให้ความสนใจในกิจกรรมอนุรักษ์ธรรมชาติ (McFarlane and Boxall, 1996 ; Hvenegaard and Dearden, 1998) และมีความสนใจในสัตว์ป่าที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ เนื่องจากทราบดีว่าเป็นสัตว์ป่าที่หาชมได้ยาก ต้องมีการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์ไว้ทั่วโลกใช้การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเครื่องมือในการช่วยแก้สถานการณ์ความน่าเป็นห่วงของสัตว์ป่าที่ใกล้สูญพันธุ์บางชนิดได้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จะจ่ายเงินเพื่อการชมสัตว์ป่าในประเทศของตนหรือสัตว์ในต่างประเทศ (Moreno, 2005) และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ต้องให้ความรู้กับนักท่องเที่ยว จึงอาจเปลี่ยนนิสัยพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่จะสร้างผลกระทบต่อระบบนิเวศได้ รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้แบ่งปันให้กับท้องถิ่นนั้น ก่อเกิดการอนุรักษ์ และช่วยเพิ่มความตระหนักในเรื่องการอนุรักษ์ให้กับคนในท้องถิ่น ให้มีทัศนคติต่อการอนุรักษ์ได้มากขึ้นด้วย (Steven *et al.*, 2013) นั่นคือผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการให้การศึกษาแก่คนให้เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์สัตว์ป่า (Singh and Upadhyay, 2011) ทางด้านเศรษฐกิจสังคม การดูนกเป็นกิจกรรมนันทนาการที่เติบโตอย่างมากไปทั่วโลก ประชาคมโลกต่างมีความสุขกับรายได้และเศรษฐกิจที่ยั่งยืนจากนักดูนก จึงทำให้เกิดธุรกิจการนำเที่ยวดูนกขายตัวอย่างกว้างขวาง (Scott and Callahan, 2015; วรปรัชญ์ และคณะ, 2558) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้ประเทศไทยถึงร้อยละ 6 ในปี 2002 โดยจำนวนร้อยละ 30 เกี่ยวข้องกับการจ้างแรงงาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2002) นอกจากนี้ Christ *et al.* (2003) รายงานว่าร้อยละ 11 ของ GDP โลก มีการจ้างงานไม่ต่ำกว่า 200 ล้านคน การท่องเที่ยวทำให้ผู้คนเดินทางไปทั่วโลกมากกว่า 700 ล้านคนต่อปี ตัวเลขนี้คาดว่าจะเพิ่มเป็นสองเท่าภายในปี 2020 การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกระแสนี้ สร้างโอกาสอันดีของชุมชนตำบลชมพูที่จะเพิ่มรายได้ พื้นที่เศรษฐกิจอย่างยั่งยืนอีกทางหนึ่ง

การวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับความหลากหลายของนกและสัตว์ป่า อันเป็นทรัพยากรทางชีวภาพ ข้อมูลทางนิเวศวิทยาที่บ่งบอกถึงคุณภาพถิ่นอาศัยของป่า (Quality of habitat) สถานภาพของสิ่งมีชีวิตทางการอนุรักษ์ (IUCN status) บ่งบอกความสำคัญด้านการเป็นทรัพยากรที่มีศักยภาพทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ข้อมูลความหลากหลายของนกและสัตว์ป่า สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยไม่ต้องล่าตัวให้หมดไป อันเป็นทางเลือกหนึ่งของการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของชุมชนกับธรรมชาติ

วิธีการ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลในตำบลชมพู อำเภอนิคมพัฒนา จังหวัดพิษณุโลก (ภาพที่ 1) เป็นการวิจัยเชิงบูรณาการระหว่างการศึกษาชีววิทยาและการวิจัยทางการท่องเที่ยว โดยการวิจัยทางชีววิทยา เป็นการสำรวจชนิดของนกและสัตว์ป่า ด้วยวิธีนับชนิดพันธุ์ที่พบเห็นในเส้นทางหาของป่าของชุมชน ชื่อเส้นทาง ปากกะขาว- ผาหินลาด (ภาพที่ 2) บันทึกชนิดพันธุ์จากการพบเห็นตัว

ร่องรอยเท้า หรือร่องรอยการถูกล่าพวกซาก ขน หน้าง และเสียงร้องที่สามารถระบุชนิดพันธุ์ได้ สํารวจในเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม และ ธันวาคม ปี พ.ศ. 2557 เพื่อให้ได้ข้อมูลความหลากหลายของนก และสัตว์ป่า สถานภาพทางการอนุรักษ์ และการวิจัยทางการท่องเที่ยว คือ การประเมินระดับความน่าสนใจทางการท่องเที่ยว โดยใช้เกณฑ์ที่ประยุกต์จาก วรปรัชญ์ และคณะ (2558); Higham (2007); N.L.H *et al.* (2011) และ Lindsey *et al.* (2007) ซึ่งสามารถสรุปเป็นเกณฑ์ ดังนี้

สัตว์ป่าที่น่าสนใจ หมายถึง สัตว์ป่าที่มีความน่ารักและเสน่ห์ดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยว (Charismatic mega fauna) มักเป็น สัตว์ขนาดใหญ่ที่ใช้ธรรมรงค์ด้านการอนุรักษ์ ได้แก่ ช้าง เสือโคร่ง หรือเป็นสัตว์เอกลักษณ์ของพื้นที่ หรือเป็นสัตว์เฉพาะถิ่น (Endemic species) หรือหาได้ยาก หรือเป็นชนิดที่ถูกตั้งชื่อใหม่ของโลก หรือมีสถานภาพทางการอนุรักษ์ หรือ IUCN red lists ในระดับใกล้สูญพันธุ์หรือถูกคุกคาม Endangered (EN); Near Threatened (NT); Vulnerable (VU); Critically Endangered (CR) ในงานวิจัยนี้จะรวมถึงสัตว์ป่าที่สังเกตว่าเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวด้วย เช่น ค่าง ลิง ชะนี เก้งกวาง แมวดาว อีเห็น ลิงลม

นกที่น่าสนใจ หมายถึง นกป่า ไมใช่ชนกเมือง (City birds) ซึ่งเป็นนกหาได้ยาก หรือเป็นนกเฉพาะถิ่นที่ขึ้นชื่อของพื้นที่ หรือนกเด่นของพื้นที่ หรือเป็นนกที่ใกล้สูญพันธุ์ หรือไม่ใกล้สูญพันธุ์แต่มีสีสันสวย พฤติกรรมน่ารัก หรือเสียงร้องไพเราะ สำหรับนกที่มี ศักยภาพต่อการท่องเที่ยว มักเป็นนกประจำถิ่นที่มีจำนวนตัวมากพอที่จะพบเห็นได้ง่ายในพื้นที่ หรือเป็นนกประจำชาติ เป็นต้น

ลักษณะพื้นที่ที่สำรวจ เป็นป่าเบญจพรรณต่ำตามแนวลำคลองชมพู ความสูงทางภูมิศาสตร์ 88-174 เมตรเหนือระดับน้ำทะเล ปานกลาง เริ่มต้นเส้นทางที่บริเวณคลองชมพู “ปากกะขาว” พิกัด N16 41' 05.30" E100 43' 21.81" ถึง ปลายเส้นทาง “ผาหินลาด” พิกัด N16 39' 40.31" E100 46' 01.55" รวมเป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ให้ผู้ชมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจ อีกทั้ง ยังเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับสัตว์ป่าในเส้นทาง สำหรับชื่อนกจำแนกโดยนักวิจัยเองตาม จารุจินต์ และคณะ (2550)

นอกจากนี้ ยังรวบรวมข้อมูลวิทยุภูมิจากการสัมภาษณ์พรานผู้หาของป่าเพื่อยังชีพจำนวน 29 คน มีอายุระหว่าง 35-45 ปี เป็นชาวบ้านจาก ต.ชมพู ต.คลองตะเคียน ต.วังโพรง และ เขตทุ่งแสลงหลวงที่ทำการย่อย ที่ 5 (สล.5 ทุ่งแสลงหลวง) ทำการสัมภาษณ์ จำนวน 7 ครั้ง ระหว่างเดือน ตุลาคม 2556 ถึงเดือน ธันวาคม 2557 โดยให้ข้อมูลด้าน เวลา (เดือน) ที่ออกล่า ชนิดของสัตว์ป่า จำนวน ตัวที่ล่าได้ในแต่ละครั้ง และราคาเฉลี่ยต่อกิโลกรัมของสัตว์ป่าแต่ละชนิด

การประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้านความหลากหลายทางชีวภาพของนกและสัตว์ป่า นอกจากจะใช้การพิจารณาจาก เกณฑ์ “ความน่าสนใจ” ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังได้นำมาประเมินศักยภาพด้วยวิธีการทางการท่องเที่ยวด้วย โดยพิจารณาในเรื่องความ หลากหลายทางชีวภาพ สภาพภูมิศาสตร์และกายภาพของเส้นทาง ศักยภาพของชุมชน ได้แก่ ด้านความสามารถในการนำทาง ความรู้ เกี่ยวกับสัตว์ป่าและนก ความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) โดยวิธีการทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งได้ประยุกต์ตามรายงานของ Lamorski and Dabrowski (1976); ปกรณ์ (2547); สิริทิพย์ (2552) และ วีระศักดิ์ (2554)

ผลการศึกษา

ผลการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพนกและสัตว์ป่า ในเส้นทางปากกะขาว-ผาหินลาด

กลุ่มนกที่พบ เป็นนกป่า (wild birds) ไมใช่ชนกเมือง (city birds) มีสีสันสวยงาม เสียงร้องไพเราะ เป็นนกประจำถิ่นที่มีจำนวน ตัวมากพอที่จะทำให้พบเห็นได้ง่าย ในพื้นที่พบนกจำนวน 117 ชนิด มีข้อมูลอนุกรมวิธาน 12 อันดับ 41 วงศ์ (ตารางที่ 1) ในจำนวนนี้ มีนกที่น่าสนใจเนื่องจากเป็น “นกที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทย” คือ ไก่ฟ้าพญาลอ (Siamese fireback วงศ์ Phasianidae) ซึ่งใน วงศ์นี้พบไก่ฟ้าหลังขาว (Silver pheasant) ในพื้นที่ด้วย ทั้งสองชนิดเป็นนกที่นักดูนกและนักถ่ายภาพชื่นชอบ นอกจากนี้ ยังมี นกแก๊ก (Oriental pied hornbill) เป็นนกในกลุ่มนกเงือกที่มีชื่อเสียงด้านตัวแทนของป่าสมบูรณ์ สร้างความประทับใจทุกครั้งที่ได้พบเห็น นกพญาปากกว้างลายเหลือง (Banded broadbill) เป็นนกที่หาได้ไม่มากนัก พบได้แต่ไม่ง่ายในป่าทางภาคใต้ การพบนกชนิดนี้ในเส้นทาง ด้วย นับว่าเพิ่มศักยภาพให้เส้นทางมากขึ้น นอกจากนี้ ในเส้นทางมีจุดที่เป็น “โป่งนก” ซึ่งเป็นบริเวณที่มีนกหลากหลายชนิด เช่น กลุ่มนกเขา นกเป็ดน้ำ นกจับแมลง ฯลฯ มาลงกินดินโป่งและน้ำเกลือแร่ ทำให้เส้นทางมีความน่าสนใจของทั้งนักดูนกและนักถ่ายภาพ

นกร้อยละ 80 มีสีสันสวยงามมาก แม้ว่าจะจะเป็นนกรธรรมดา ระดับความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์น้อย (least concern; LC) และ พบเห็นได้ในอุทยานแห่งชาติอื่นๆ ได้แก่ นกเขียวคราม (Asian fairy bluebird) และกลุ่มวงศ์นกปรอด (Pycnonotidae) กลุ่มนกเขา เขียว (Emerald dove) นกกินปลีคอแดง (Crimson sunbird) (ภาพที่ 3) นกเขียวก้านตองปีกสีฟ้า (Blue winged leafbird) กลุ่มนก หัวขวาน (woodpecker) นกขมิ้นท้ายทอยดำ (Black-napped oriole) นกจับแมลงสีฟ้า (Verditor flycatcher) นกแต้วแล้วธรรมดา (Blue-winged pitta) นกสีสวยเหล่านี้ ทำให้เส้นทางที่มีสีสัน เนื่องจากพบเห็นนกได้ตลอดทาง รวมถึงนกที่มีรูปร่างและพฤติกรรมน่ารัก

มาก ส่งเสียงร้องไพเราะขณะหากิน จะช่วยสร้างความประทับใจได้ เช่น นกจับแมลงจุกดำ (Black-napped monarch) นกจับแมลงหัวเทา (Grey headed flycatcher) และนกแควสวรรค์ (Asian paradise flycatcher) นกที่มีการรวมฝูง ทำให้พบเห็นได้ง่าย และมีพฤติกรรมหาอาหารที่น่าสนใจเพราะเสียงร้องกังวานไกล ได้แก่ นกกระรังกวหัวหงอก (White crested laughingthrush) นกกระรังกวหัวขวาน (Common hoopoe) นกที่มีคุณสมบัติดึงดูดใจเหล่านี้ ได้รับการคัดเลือกไว้ในหนังสือ “ชมนก ตกธรรมชาติ ณ บ้านชมพู” จำนวน 32 ชนิด

สำหรับสัตว์ป่าที่ทำการบันทึกได้ มีจำนวน 51 ชนิด นำมาคัดเลือกด้านความน่าสนใจ ได้สัตว์ป่าและนกที่น่าสนใจ 56 ชนิดในเส้นทาง โดยถูกจัดอยู่ใน 2 ไฟลัม (Chordata และ Arthropoda) ดังนี้ ชั้นนก (Aves) 32 ชนิด ชั้นสัตว์เลื้อยคลาน (Reptilia) 3 ชนิด ชั้นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม (Mammalia) มี 15 วงศ์ โดยเป็นสัตว์ที่คนสนใจมากขึ้นในปัจจุบันจากการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ คือ จระเข้แม่น้ำจืด (วงศ์ Crocodylidae) (ภาพที่ 4) เนื่องจากมีรายงานว่ามีความเสี่ยงขั้นวิกฤตต่อการสูญพันธุ์ (CR) (IUCN, 2015) และคาดว่ามิประมาณ 5 ตัวทั่วประเทศไทย (Wikipedia, 2015) ชุมชนชมพูได้นำจระเข้แม่น้ำจืดเป็นสัตว์เชิงสัญลักษณ์ของชมพู และใช้ในการรณรงค์เรื่องการอนุรักษ์กลุ่มน้ำชมพูเพื่อต่อต้านการสร้างเขื่อนคลองชมพู

นอกจากนี้ สัตว์อื่นๆ ที่มีคุณสมบัติความน่าสนใจทางการท่องเที่ยว ได้แก่ แก้ง กวาง (วงศ์ Cervidae), อีเห็น ชะมดเขียด หมิว (วงศ์ Viveridae), นางอาย (วงศ์ Lorisidae), ลิง ค่าง (วงศ์ Cercopithecidae), และชะนี (วงศ์ Hylobatidae) และโขลงช้าง (วงศ์ Elephantidae) สัตว์เหล่านี้เป็นที่สนใจของนักเดินป่าและนักดูนกอยู่เสมอ สำหรับสัตว์ที่มีความน่ารัก ในรูปร่างและพฤติกรรมสร้างความรื่นรมย์ให้กับนักท่องเที่ยวได้เสมอ หากพบเห็นในขณะเดินทาง เช่นกลุ่มสัตว์ฟันแทะพวกกระรอก กระรอกทองแดง พญากระรอกดำ กระเรียนขนปลายหุสสัน (วงศ์ Sciuridae) และกระแต (วงศ์ Tupaiidae) ซึ่งมีจำนวนตัวมากพอที่จะพบเห็นได้ง่าย เส้นทางนี้จึงมีศักยภาพทางด้านความหลากหลายของทรัพยากรชีวภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่านักท่องเที่ยวสามารถพบเห็นช้างป่าได้และเป็นช้างในป่าธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากอุทยานแห่งชาติอื่นๆ จากการประเมินจำนวนกมล พบว่า ช้างป่าน่าจะจะมีจำนวนไม่ต่ำกว่า 30 ตัว ตรงบริเวณจุดบรรจบของน้ำเค็มและน้ำจืดของคลองชมพู ช้างนับเป็นแม่เหล็กดึงดูดนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยิ่ง ซึ่งมีตัวอย่างในประเทศเคนยา ธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศชมสัตว์ป่าเจริญรุ่งเรืองมาก เนื่องจากมีสัตว์กินพืชขนาดใหญ่ 2 ชนิดคือ ช้างแอฟริกา และแรด ซึ่งเป็น charismatic mega fauna หรือหนึ่งในสัตว์ขนาดใหญ่ 5 ชนิด “Big Five” ที่น่าสนใจมาก สำหรับประเทศไทยนั้น คนไทยให้ความสนใจ มีการใช้ช้างในการท่องเที่ยวทั้งในภาคในหลายจังหวัดทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ สร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ

นักท่องเที่ยวที่เป็นนักอนุรักษ์จะให้ความสนใจต่อสัตว์ป่าที่มีสถานภาพใกล้สูญพันธุ์ด้วย (Lindsey *et al.*, 2007) ในเส้นทางปากกะขาว พบร่องรอยของเสี้ยนผา (Southern Serow; *Capricornis sumatraensis*) (ภาพที่ 5) ซึ่งเป็นหนึ่งในสิบห้าชนิดสัตว์ป่าสงวนของไทย จัดอยู่ในกลุ่มสิ่งมีชีวิตที่เกือบอยู่ในข่าย “เสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ (Endangered; EN)” ซึ่งมีความเสี่ยงสูงเช่นเดียวกับจระเข้แม่น้ำจืดในเส้นทางยังพบร่องรอยของ ฝูงกระทิง (วงศ์ Bovidae; Gaur *Bos gaurus*) ซึ่งนักถ่ายภาพสัตว์ป่าชื่นชอบเช่นกัน

ช้างป่า เสี้ยนผา กระทิง เป็นสัตว์ที่มีสถานภาพถูกคุกคาม ทั้งสามชนิดนี้เป็นกลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีความสำคัญต่อป่าอย่างมาก (Lynam *et al.*, 2006; Wikipedia, 2016) เสี้ยนผาและกระทิง มีสถิติการถูกล่าได้จากป่าคลองชมพูด้วย โดยข้อมูลนี้มาจากการสัมภาษณ์ ซึ่งไม่สามารถเปิดเผยชื่อ-ที่อยู่ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ สัตว์ป่าที่นิยมล่า ได้แก่ แก้ง (ภาพที่ 6) ใกป่า หมูป่า กวาง นกเป็ดน้ำ เป็นต้น สำหรับรายชื่อสัตว์ป่าและจำนวนตัวที่คาดประมาณการล่าใน 1 ปี แสดงไว้ในตารางที่ 2

นกและสัตว์ป่าชนิดอื่นๆ ถูกเก็บเกี่ยวจากชุมชนโดยการลักลอบล่าอย่างสม่ำเสมอตลอดทั้งปีด้วยเช่นกัน เป็นที่แน่นอนว่าจำนวนประชากรของสัตว์ป่าทั้งหลายจะลดลงในอนาคต เนื่องจากมีพื้นที่อาศัยจำกัดอยู่ในเขตที่ติดต่อกับชุมชน และเป็นพื้นที่ที่ถูกคุกคามโดยการล่าอย่างควบคุมไม่ได้ สัตว์ป่าเหล่านี้จึงมีสถานภาพที่ใกล้สูญพันธุ์ รัฐจึงควรมีมาตรการป้องกัน โดยการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชุมชนที่เคยชินกับการเป็นปรปักษ์กับสัตว์ป่า มาเป็นมิตรไม่เบียดเบียนและอยู่ร่วมกัน ฟังฟังในวิถีแห่งป่าอย่างยั่งยืน เกิดการเปลี่ยนแปลงจากการใช้ประโยชน์แบบหมดไป มาเป็นการนำเที่ยวดูนกและสัตว์ป่าแทน นกและสัตว์ป่าเหล่านี้จะสามารถฟื้นฟูประชากรได้มากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อระบบนิเวศและความอุดมสมบูรณ์ของป่า เนื่องจากสัตว์ป่าทั้งหมดคือจักรกลที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศทั้งสิ้น และหากดำเนินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ความหลากหลายทางชีวภาพนี้จะให้ผลดีต่อเศรษฐกิจชุมชนในระยะยาวและเกิดประโยชน์ต่อระบบนิเวศ ดังรายงานของ Singh and Upadhyay (2011) ที่กล่าวว่าผลตอบแทนจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชมสัตว์ป่า ให้ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ ด้านการจัดการที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า การจัดการสัตว์ป่า (wildlife management) สร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เช่นเดียวกันกับประเทศทั่วโลก ดังตัวอย่างประเทศเปรู แทนซาเนีย ฯลฯ ที่ได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนจากสัตว์ป่า (Puhakka *et al.*, 2011; Walsh, 2002) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบนี้สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า “การท่องเที่ยวแบบมหภาค (mass tourism)” จึงเกิดผลดีต่อสิ่งแวดล้อมโดยรวมของโลก

นอกจากนี้ ในทางการอนุรักษ์นั้น การให้ชุมชนจัดการกับทรัพยากรเอง อาจเป็นชุมชนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่า ทั้งนี้ ชุมชนเองต้องมีความรู้และเข้าใจในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยทางชีววิทยา เมื่อถูกนำมาประเมินทางการท่องเที่ยว พบว่า ความหลากหลายทางชีวภาพประเภทนกและสัตว์ป่า มีศักยภาพเพียงพอต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยสามารถจัดนำเที่ยวดูนกและสัตว์ป่าในพื้นที่นี้ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวประเภทนี้ มีองค์ประกอบอื่นที่เป็นบริบทที่ช่วยให้การท่องเที่ยวประสบความสำเร็จ ได้แก่ ความสวยงามของเส้นทางธรรมชาติ ศักยภาพของชุมชนและสังคม ซึ่งทำการประเมินด้วยวิธีการทางด้านการท่องเที่ยว พบว่ามีทั้งจุดแข็งและโอกาส ขณะเดียวกัน ชุมชนมีจุดอ่อนและอุปสรรคด้วย

ด้านจุดแข็ง

ก. ด้านความหลากหลายทางชีวภาพของนกและสัตว์ป่า มีศักยภาพทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลชมพูได้ โดยเส้นทางที่เป็นโมเดลคือ ปากกะชาก-ผาหินลาด ซึ่งภูมิศาสตร์ของเส้นทาง ตอนต้นของเส้นทางปากกะชาก ต้องใช้มอเตอร์ไซด์เป็นพาหนะ (ภาพที่ 7) ซึ่งมีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวที่อื่นๆ เป็นลักษณะท่องเที่ยวเชิงผจญภัยที่น่าสนใจ ให้ความตื่นเต้นเร้าใจ

ข. ด้านลักษณะทางกายภาพของเส้นทาง เส้นทางนี้มีความสวยงามของเกาะแก่ง (ภาพที่ 8) มีความร่มรื่นจากแมกไม้ ร้อยละ 65 ทำให้สามารถเดินลัดเลาะไปกับลำคลองชมพู ภูมิประเทศอันสวยงามตามธรรมชาติของแนวคลองชมพูและคลองอื่นๆที่มาบรรจบกัน เกิดน้ำตกขนาดย่อม เป็นน้ำตกน้ำกร่อย และการมีที่พักแรมที่ปลอดภัยจากน้ำป่าและสัตว์ป่า โอกาสเกิดอันตรายต่อร่างกายและสุขภาพของนักท่องเที่ยวต่ำ เหล่านี้คือ จุดแข็งของเส้นทาง

ค. มีประวัติศาสตร์สมัยโบราณ เสริมให้เส้นทางนี้มีความน่าสนใจ โดยชุมชนให้ข้อมูลว่า พื้นที่เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางเดินทัพสมัยโบราณ และการผลิตเกลือจากน้ำในคลองน้ำเค็มซึ่งเป็นแหล่งที่มีเกลือสูง รวมถึงเรื่องน่าสนใจอื่นๆ ด้วย เช่น การลับมีดตรงโขดหินในลำธาร การสร้างบังเกอร์แนวกันภัยจากการต่อสู้ทางการเมือง เป็นต้น นอกจากนี้ ผลไม้ป่าเช่น มะไฟ มะหวดหรือหว่า ลูกจันทร์ มะพูด ซึ่งเป็นไม้ป่าที่ให้ผลที่คนรับประทานได้ เป็นสีสนหนึ่งที่น่าสนใจมีความสนุกสนานที่ได้ชิมผลไม้เหล่านี้ นับเป็นจุดแข็งของเส้นทาง ดังรายงานวิจัยสนับสนุนถึงการมีทรัพยากรธรรมชาติในเส้นทางพวกพืชผลไม้ป่าจะดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยเช่น Lamorski and Dabrowsk (1976)

ด้านโอกาส

ชุมชนมีโอกาสจากความหลากหลายทางชีวภาพของนกและสัตว์ป่า และกายภาพของเส้นทาง รวมถึงศักยภาพของชุมชนที่มีความสามารถในการนำเดินป่า ความรู้เกี่ยวกับสัตว์ป่าของชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานด้านอนุรักษ์ธรรมชาติ (การต่อต้านเขื่อนคลองชมพู) การมี face book ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชมพู ทำให้ตำบลนี้มีโอกาสในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ในอนาคต

ด้านจุดอ่อน

ก. ชุมชนขาดทักษะ ขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กระบวนการจัดการการท่องเที่ยว การวางแผนการจัดการ โปรแกรมนำเที่ยว การดูแลนักท่องเที่ยว ซึ่งเรื่องนี้สอดคล้องกับรายงานเรื่องจุดอ่อนของชุมชนโดย สิริทิพย์ (2552) และ วีระศักดิ์ (2554) รายงานว่าทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ชุมชนชมพูยังมีจุดอ่อนเรื่องข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ของพื้นที่ และเทคนิคการนำดูสัตว์ป่าและนกอย่างถูกวิธีของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข. ชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรชีวภาพแบบการเก็บเกี่ยว (harvest, hunting) คิดว่าเป็นสิทธิของชุมชนที่มีความชอบธรรมในการล่าสัตว์ แม้จะมีความเข้าใจที่ถูกต้องว่า การล่าสัตว์ป่าผิดกฎหมาย แต่ยังมีวิถีปฏิบัติต่อธรรมชาติแบบดั้งเดิมมีความเข้าใจในระบบนิเวศอย่างไม่ถูกต้อง โดยกล่าวว่า สัตว์ป่ามีจำนวนมากมายไม่มีวันหมด ซึ่งการกระทำดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและห่วงโซ่อาหารของพืชพรรณและสัตว์ป่า อีกทั้ง ยังไม่สอดคล้องต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สัตว์ป่าเหล่านั้น เป็นเหมือนสินค้ามีชีวิต ที่จำเป็นต้องจัดแสดง หรือให้มีไว้ให้นักท่องเที่ยวชม หากไม่มีสินค้า หรือสินค้าหมดไป จะเกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืนต่อไปไม่ได้

ค. ชุมชนมีความขัดแย้งส่วนตัวและแบ่งเป็นหลายกลุ่มทำงาน ขาดการประสานงานที่ดี จึงอาจส่งผลกระทบต่อพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความล่าช้า และส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรกรณ์ (2547)

ด้านอุปสรรค

ก. อุปสรรคจากความเข้าใจผิดของชุมชน หรือความไม่รู้ต่อการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ มีคิดว่าสามารถใช้ประโยชน์ได้ทางเดียวคือการบริโภคให้หมดไป

ข. ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ค. ความเข้าใจของชุมชนต่อกฎหมายของอุทยานแห่งชาติ ที่ชุมชนมีความเข้าใจว่าห้ามมิให้เอกชนกระทำการใดๆ ในพื้นที่คุ้มครองของอุทยานฯ อันที่จริงแล้ว อุทยานฯ ให้การสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อที่จะเกิดการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าโดยชุมชนรอบอุทยานฯ ซึ่งชุมชนจะเป็นกำลังสำคัญ เรื่องนี้เป็นอุปสรรคด้านความไม่วางใจซึ่งกันและกันของหน่วยงานภาครัฐกับชุมชน

อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนและอุปสรรคนี้สามารถแก้ไขได้ นอกจากนี้การสร้างทัศนคติทางบวกต่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าและความรู้ความเข้าใจถึงบทบาทของสัตว์ป่าต่อการเอื้อประโยชน์ด้านอาหาร อากาศ และต้นทุนธรรมชาติที่มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีความจำเป็นยิ่ง เพื่อจูงใจให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากการเก็บเกี่ยวมาเป็น การปกป้องคุ้มครองเพื่อการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน

บทสรุป

ความหลากหลายทางชีวภาพ ในระดับความหลากหลายของจำนวนชนิดพันธุ์นกและสัตว์ป่า ที่ปรากฏในเส้นทางปากกะชา-ผาหินลาด เป็นระยะทาง 5 กิโลเมตร มีความหลากหลายของนก 117 ชนิดพันธุ์ และสัตว์ป่า 51 ชนิดพันธุ์ ทั้งสองกลุ่มถูกคัดเลือกตามเกณฑ์ความน่าสนใจทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ 56 ชนิดพันธุ์ เป็นสัตว์ธรรมดา จนถึงนกประจำชาติ และสัตว์ป่าสงวน มีสถานภาพทางการอนุรักษ์ (IUCN) ตั้งแต่ระดับไม่น่ากังวล (LC) จนถึงระดับถูกคุกคาม (NT, VU) ได้แก่ จระเข้ น้ำจืด เลียงผา ช้าง หมิวขอ ฯลฯ นกที่น่าสนใจมีความสวยงามด้านสีสัน เสียงร้องไพเราะ และพฤติกรรมน่ารัก ซึ่งมีจำนวนตัวมากพอที่จะมีโอกาสพบเห็นได้ในเส้นทางเพื่อการสร้างความประทับใจ รวมถึงเป็นนกที่หาดูได้ยากจากพื้นที่อื่น คุณสมบัติของทรัพยากร สัตว์ป่าที่มีความน่าสนใจทางการท่องเที่ยว คือเป็นสัตว์ป่าสงวน เป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ จากการสำรวจในเส้นทางนี้ พบว่ามีความหลากหลายทางทรัพยากรชีวภาพที่มีศักยภาพต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับกายภาพของเส้นทางปากกะชา-ผาหินลาด ที่ต้องเดินทางเข้าไปด้วยมอเตอร์ไซด์นั้น จัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบผจญภัย ระยะทางเดินเท้าที่เหลือคือเส้นทางเดินป่าชมนกชมสัตว์ป่าได้ดี

คุณลักษณะและกายภาพของเส้นทาง มีจุดแข็งทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีภูมิศาสตร์ที่สวยงาม และมีประวัติศาสตร์ของสังคมมนุษย์เกี่ยวข้องด้วย มีขนาดความยาวพอเหมาะกับการเดินทางด้วยมอเตอร์ไซด์และเท้า เป็นการท่องเที่ยวแบบผจญภัย จึงมีความเหมาะสม ด้านชุมชน มีจุดแข็งและโอกาส กล่าวคือมีทักษะในการเดินป่า การมีความรู้ด้านชื่อ พฤติกรรม และสถานที่หากินของสัตว์ป่า มีการสร้างโอกาสให้ตนเองโดยรู้จักการประชาสัมพันธ์ทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นจุดแข็งและโอกาสของการจัดการท่องเที่ยวในอนาคต แต่พฤติกรรมบางประการของชุมชน กลับเป็นจุดอ่อนและอุปสรรคด้วย ดังเช่นเรื่องความเคยชินในการล่าสัตว์ป่า ซึ่งจะทำให้ทรัพยากรย่อยหรือลงก่อนที่จะเกิดกิจกรรมท่องเที่ยว นอกจากนี้การขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะการจัดการการท่องเที่ยวและขาดการสนับสนุนของภาครัฐคือจุดอ่อนและอุปสรรคต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนี้

ข้อเสนอแนะวิถีทางสู่ความสำเร็จ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้วยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และปรับข้อบัญญัติทางกฎหมายของอุทยานฯ ให้เอื้อต่อการจัดการท่องเที่ยวในอุทยานโดยชุมชนรอบป่า เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสัตว์ป่าโดยชุมชน และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน อันจะเป็นการบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างมิติใหม่ของการอยู่ร่วมกันของคนกับธรรมชาติที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของประเทศและระบบนิเวศโดยรวม

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักประสานงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กองบริหารการวิจัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ได้สนับสนุนงบประมาณการวิจัย ขอขอบคุณชุมชนตำบลชมพู อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ที่ได้มีส่วนร่วมในการสำรวจพื้นที่และให้ข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์ ขอขอบคุณคณะนิสิตที่ช่วยงานภาคสนาม

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Thailand Authority Tourism, TAT). 2002. ดูนก. แหล่งที่มา: <http://thai.tourismthailand.org>, 20 มีนาคม 2557.
- จารุจินต์ นภีตะภักฎ กานต์ เลชะกุล และ วิชระ สงวนสมบัติ. 2550. คู่มือดูนกคุณหมอบุญส่ง เลชะกุล นกเมืองไทย. กรุงเทพฯ: คณะบุคคล นายแพทย์บุญส่ง เลชะกุล.
- ปกรณ์ จินาคำ. 2547. การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา เศรษฐศาสตร์การเมือง บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่.
- วรปรัชญ์ โยเหลา, ธนวัฒน์ ขวัญบุญ และ ศุภลักษณ์ วิรัชพันธ์. 2558. ศักยภาพของนกและสัตว์ป่า เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเภทนก ต่าบล ชมพู อำเภอนันทบุรี จังหวัดพิษณุโลก. Proceeding ทะเยอวิสัย ครั้งที่ 5 28–29 มกราคม 2559. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิระศักดิ์ กราปัญญา. 2554. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชน บ้านอ่าวท่าเลน-บ้านป่าพร ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัด กระบี่. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ปทุมธานี.
- สิรินทิพย์ พันธุ์เขียว. 2552. การพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมจังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหา บัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาสารคาม.
- Christ, C., Hillel, O., Matus, S. and Sweeting, J. 2003. Tourism and biodiversity mapping tourism's global footprint. Conservation International. 53 pp.
- Higham, J.E.S. 2007. Critical issues in Ecotourism: understanding a complex tourism phenomenon. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann. Available from: <http://www.otago.ac.nz/tourism/staff/otago062325.html>, March 31, 2010
- Hvenegaard, G. T. and Dearden, P. 1998. Ecotourism versus tourism in Thai National Park. Annal of Tourism Research. 25(3) 700-719. Available from: <http://www.researchgate.net/publication/222501142>, September 1, 2015.
- IUCN. 2015. The IUCN Red List of Threatened Species. Available from: www.iucnredlist.org, September 10, 2015
- Lindsey, P.A., Alexan der, R., Milla, M.G.L., Romanach, S. and Woodroffe, R. 2007. Wildlife viewing preferences of visitors to protected areas in South Africa: Implications for the role of ecotourism in conservation. Journal of Ecotourism. 6(1) 19–33.
- Lynam, A. J., Round, P.D. and Brockelman, W.Y. 2006. Status of and large mammals in Thailand's Dong Phrayayen - Khao Yai forest complex. Wildlife Conservation Society and Biodiversity Research and Training Program (BRT), Bangkok. 244 pp.
- McFarlane, B.L. and Boxall, P.C. 1996. Participation in wildlife conservation by birdwatchers. Human Dimension of Wildlife 1(3) 1–14
- Moreno, P. 2005. Ecotourism along the Meso-American Caribbean Reef: the Impacts of Foreign Investment. Hum. Ecol 33(2) 217–244.
- Son N.L.H., Dung L.T. and Van N.T. 2011. Developing bird watching combine with education and natural conservation. VNU Journal of Science, Earth Sciences 27: 89-97.
- Puhakka L, Salo M. and Sääksjärvi I.E. 2011. Bird Diversity, Birdwatching tourism and conservation in Peru: A geographic analysis. PLoS ONE 6(11) 1–14.
- Dilys R., Nigel L.W. and Barry .D.C. 1997. Take only photography, leave only footprints: The environmental impacts of wildlife tourism. environmental planning group. International Institute for Environmental and Development. Available from: <http://www.iiied.org/>, March 31, 2010
- Scott, D. and Callahan, A. 1996. Establishing a birding-related business. A resource guide. Texas agriculture extension service. 1996. Available from: <http://www.hat.org>. Assessed, September 1, 2015
- Singh, B.P. and Upadhyay. 2011. Ecotourism and its effects on wildlife of Pachmarhi Biosphere Reserve. African Journal of Environmental Science and Technology. 5(9) 717-721
- Steven, R., Castley, G. and Buckley, R. 2013. Tourism revenue as a conservation tool for threatened birds in protected areas. PLoS ONE 8(5) 1-8.
- Lamorski T. and Dabrowski P. 1976. The case study of Babia Gora National Park/ Biosphere reserve polang tourism and its impacts on biodiversity. Case study on guidelines for the preparation of case studies: International workshop "Tourism in mountain areas" Ecological Tourism in Europe (ETE), Bonn-Germany, oete-bonn@t-online.de <https://www.cbd.int/doc/case-studies/tour/cs-tour-babia-gora-pl.pdf>, March 31, 2012.
- Walsh, M.T. 2002. The development of community wildlife management in Tanzania lessons from the ruaha ecosystem. paper presented to the conference on African Wildlife Management, Mweka, Tanzania. 13-15 December 2000. Available from: <http://www.tanzaniagateway.org/docs.pdf>, May 19, 2016.
- Wang, J.P. 2003. Community-based ecotourism development in Northern Thailand. Available from: http://www.asianscholarship.org/asf/ejournal/articles/jianping_w.pdf, April, 2016, April 20, 2016.
- Wikipedia. 2015. จระเข้แม่น้ำจืด. Available from: <https://th.wikipedia.org>, September 10, 2015.
- Wikipedia. 2016. Elephant. Available from: <http://www.en.wikipedia.org>, May 19, 2016.

ภาพที่ 1 แผนที่อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
 (ที่มา: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอเนินมะปราง สืบค้นจาก <http://noenmaprang.cdd.go.th/about%20us.html> 2 มิ.ย. 57)

ภาพที่ 2 เส้นทางเดินป่าปากกะชาว-ผาหินลาด แสดงภูมิประเทศทางอากาศและข้อมูลพิกัดทางอากาศ (GPS)

ภาพที่ 3 นกกินปลีคอแดง Crimson Sunbird ซึ่งมีสีสวยงามมาก สร้างความประทับใจในการพบเห็น
 (ที่มา : “ชมนกตกธรรมชาติ ณ บ้านชมพู่”)

ภาพที่ 4 จระเข้ น้ำจืด เป็นสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ถ่ายรูปได้จากปากกะชาว คลองชมพู่
 (ที่มา: เครือข่ายอนุรักษ์กลุ่มน้ำชมพู่)

ภาพที่ 5 เสียงผา (Serow) สัตว์ป่าสงวนของประเทศไทย
 (ที่มา : “ชมนกตกธรรมชาติ ณ บ้านชมพู่”)

ภาพที่ 6 แก้ง (Barking deer) เป็นสัตว์หายากกลางคืน
 (ที่มา: “ชมนกตกธรรมชาติ ณ บ้านชมพู่”)

ภาพที่ 7 การเดินทางด้วยมอเตอร์ไซค์จัดเป็นการท่องเที่ยวแบบ
ผจญภัยที่สร้างความตื่นตื้นรูปแบบหนึ่ง

ภาพที่ 8 ภูมิทัศน์ในคลองชมพู มีธรรมชาติที่สวยงาม มีสถานที่
เหมาะสำหรับการพักผ่อนกลางป่า

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อนกที่พบในอำเภอเนินมะปราง จำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล

ลำดับ ที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
1	Little cormorant นกกาน้ำเล็ก	<i>Phalacrocorax niger</i>	Pelecaniformes	Phalacrocoracidae	LC	Resident
2	Chinese Pond Heron นกยางกรอกพันธุ์จีน	<i>Ardeola bacchus</i>	Ciconiiformes	Ardeidae	LC	Migrant
3	Eastern Cattle Egret นกยางควาย	<i>Bubulcus coromandus</i>	Ciconiiformes	Ardeidae	LC	Resident
4	Crested serpent-eagle เหยี่ยวรุ้ง	<i>Spilornis cheela</i>	Falconiformes	Accipitridae	LC	Resident
5	Black Baza เหยี่ยวกิ่งกาสีดำ	<i>Aviceda leuphotes</i>	Falconiformes	Accipitridae	LC	Migrant
6	Shikra เหยี่ยวนกเขาชिकรา	<i>Accipiter badius</i>	Falconiformes	Accipitridae	LC	Resident
7	Common Buzzard เหยี่ยวทะเลทราย	<i>Buteo buteo</i>	Falconiformes	Accipitridae	LC	Migrant
8	Imperial Eagle นกอินทรีหัวไหล่ขาว	<i>Aquila heliaca</i>	Falconiformes	Accipitridae	VU	Migrant
9	Booted Eagle นกอินทรีเล็ก	<i>Aquila pennata</i>	Falconiformes	Accipitridae	LC	Migrant
10	Common Kestrel เหยี่ยวเครสเตรล	<i>Falco tinnunculus</i>	Falconiformes	Falconidae	LC	Migrant
11	Collared Falconet เหยี่ยวแมลงปอขาแดง	<i>Microhierax caerulescens</i>	Falconiformes	Falconidae	LC	Resident
12	Red Junglefowl ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i>	Galliformes	Phasianidae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นอกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อนกที่พบในอำเภอเนินมะปราง จำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล (ต่อเนื่อง)

ลำดับที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
13	Siamease Fireback ไก่ฟ้าพญาลอ	<i>Lophura diardi</i>	Galliformes	Phasianidae	LC	Resident
14	Silver pheasant ไก่ฟ้าหลังขาว	<i>Lophura nycthemera</i>	Galliformes	Phasianidae	LC	Resident
15	Red-wattled Lapwing นกกระแตแต้แว้ด	<i>Vanellus indicus</i>	Charadriiformes	Charadriidae	LC	Resident
16	Asian barred owl นกเค้าแมว	<i>Glaucidium cuculoides</i>	Strigiformes	Strigidae	LC	Resident
17	Collared scoops owl นกเค้ากู่	<i>Otus lettia</i>	Strigiformes	Strigidae	LC	Resident
18	Barn Owl นกแสกบ้าน	<i>Tyto alba</i>	Strigiformes	Tytonidae	LC	Resident
19	Large-tailed Nightjar นกตบยุงหางยาว	<i>Caprimulgus macrurus</i>	Caprimulgiformes	Caprimulgidae	LC	Resident
20	Rock Pigeon นกพิราบป่า	<i>Columba livia</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
21	Spotted Dove นกเขาใหญ่	<i>Spilopelia chinensis</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
22	Red Collared Dove นกเขาไฟ	<i>Streptopelia tranquebarica</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
23	Little Cuckoo Dove นกเขาลายเล็ก	<i>Macropygia ruficeps</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
24	Thick billed Green Pigeon นกเขาเปล้าธรรมดา	<i>Treron curvirostra</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
25	Wedge-tailed Green Pigeon นกเปล้าหางพลั่ว	<i>Treron sphenura</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
26	Emerald Dove นกเขาเขียว	<i>Chalcophaps indica</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
27	Mountain Imperial Pigeon นกมูม	<i>Ducula badia</i>	Columbiformes	Columbidae	LC	Resident
28	Green-billed Malkoha นกบั้งรอกใหญ่	<i>Phaenicophaeus tristis</i>	Cuculiformes	Cuculidae	LC	Resident
29	Greater Coucal นกกระปูดใหญ่	<i>Centropus sinensis</i>	Cuculiformes	Cuculidae	LC	Resident
30	Asian Koel นกกาเหว่า	<i>Eudynamys scolopaceus</i>	Cuculiformes	Cuculidae	LC	Resident
31	Green Bee-eater นกจาบคาเล็ก	<i>Merops orientalis</i>	Coraciiformes	Meropidae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อนกที่พบในอำเภอเนินมะปราง จำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล (ต่อเนื่อง)

ลำดับที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
32	Dollar bird นกตะขาบดง	<i>Eurystomus orientalis</i>	Coraciiformes	Coraciidae	LC	Resident
33	Indian roller นกตะขาบทุ่ง	<i>Coracias benghalensis</i>	Coraciiformes	Coraciidae	LC	Resident
34	Eurasian Hoopoe นกกระราชหัวขวาน	<i>Upupa epops</i>	Coraciiformes	Upupidae	LC	Resident
35	Oriental pied hornbill นกแก๊ก	<i>Anthracoceros albirostris</i>	Coraciiformes	Bucerotidae	LC	Resident
36	Lineated Barbet นกโพระดกธรรมดา	<i>Megalaima lineata</i>	Piciformes	Megalaimidae	LC	Resident
37	Great Barbet นกตั้งล้อ	<i>Megalaima virens</i>	Piciformes	Megalaimidae	LC	Resident
38	Coppersmith Barbet นกตีทอง	<i>Megalaima haemacephala</i>	Piciformes	Megalaimidae	LC	Resident
39	Greater Yellownape นกหัวขวานใหญ่ทองเหลือง	<i>Chrysophlegma flavinucha</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
40	Black-headed Woodpecker นกหัวขวานเขี้ยวตะโพกแดง	<i>Picus erythropygius</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
41	Common flameback นกหัวขวานสามนิ้วหลังทอง	<i>Dinopium javanense</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
42	Spot-breasted Pied Woodpecker นกหัวขวานดำอกลายจุด	<i>Endrocopos macei</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
43	White-browed Piculet นกหัวขวานจิวคิ้วขาว	<i>Sasia ochracea</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
44	Grey-capped pygmy woodpecker นกหัวขวานดำงาแคระ	<i>Dendrocopos canicapillus</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
45	Heart-spotted Woodpecker นกหัวขวานแคระจุดรูปหัวใจ	<i>Hemicircus canente</i>	Piciformes	Picidae	LC	Resident
46	Blue-Winged Pitta นกแต้วแล้วธรรมดา	<i>Pitta moluccensis</i>	Passeriformes	Pittidae	LC	Migrant
47	Eared Pitta นกแต้วแล้วหูยาว	<i>Pitta phayrei</i>	Passeriformes	Pittidae	LC	Resident
48	House Swift นกแอ่นบ้าน	<i>Apus affinis</i>	Passeriformes	Apodidae	LC	Resident
49	Asian Palm Swift นกแอ่นตาล	<i>Cypsiurus balasiensis</i>	Passeriformes	Apodidae	LC	Resident
50	Brown-backed Needletail นกแอ่นใหญ่หัวตาขาว	<i>Hirundapus giganteus</i>	Passeriformes	Apodidae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อชนิดที่พบในอำเภอเนินมะปราง จำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล (ต่อเนื่อง)

ลำดับที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
51	Crested Treeswift นกแอ่นฟ้าหงอน	<i>Hemiprocne coronata</i>	Passeriformes	Hemipronidae	LC	Resident
52	Barn Swallow นกนางแอ่นบ้าน	<i>Hirundo rustica</i>	Passeriformes	Hirundinidea	LC	Migrant
53	Common lora นกขมิ้นน้อยธรรมดา	<i>Aegithina tiphia</i>	Passeriformes	Choropseidae	LC	Resident
54	Great lora นกขมิ้นน้อยปีกสีเขียว	<i>Aegithina lafresnayeii</i>	Passeriformes	Choropseidae	LC	Resident
55	Blue-winged Leafbird นกเขียวก้านทองปีกสีฟ้า	<i>Chloropsis cochinchinensis</i>	Passeriformes	Choropseidae	LC	Resident
56	Golden-fronted Leafbird นกเขียวก้านทองหน้าผากสีทอง	<i>Chloropsis aurifrons</i>	Passeriformes	Choropseidae	LC	Resident
57	Sooty-headed Bulbul นกปรอดเล็กตาขาว	<i>Iole propinqua</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
58	Streak-eared Bulbul นกปรอดสวน	<i>Pycnonotus blanfordi</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
59	Black-crested Bulbul นกปรอดเหลืองหัวจุก	<i>Pycnonotus flaviventris</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
60	Sooty-headed Bulbul นกปรอดหัวสีเขม่า	<i>Pycnonotus aurigaster</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
61	Red-whiskered Bulbul นกปรอดหัวโขน	<i>Pycnonotus jocosus</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
62	Stripe-throated Bulbul นกปรอดคอลาย	<i>Pycnonotus finlaysoni</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
63	Black-headed Bulbul นกปรอดทอง	<i>Pycnonotus atriceps</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
64	White-headed Bulbul นกปรอดเทาหัวขาว	<i>Hypsipetes thompsoni</i>	Passeriformes	Pycnonotidae	LC	Resident
65	Greater Racket-tailed Drongo นกแซงแซวหางป๋วยใหญ่	<i>Dicrurus paradiseus</i>	Passeriformes	Dicruridae	LC	Resident
66	Black Drongo นกแซงแซวหางปลา	<i>Dicrurus macrocercus</i>	Passeriformes	Dicruridae	LC	Resident
67	Hair-crested Drongo นกแซงแซวหงอนขน	<i>Dicrurus hottentottus</i>	Passeriformes	Dicruridae	LC	Resident
68	Bronzed Drongo นกแซงแซวเล็กเหลือบ	<i>Dicrurus aeneus</i>	Passeriformes	Dicruridae	LC	Resident
69	Ashy Drongo นกแซงแซวสีเทา	<i>Dicrurus leucophaeus</i>	Passeriformes	Dicruridae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อนกที่พบในอำเภอเนินมะปราง จำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล (ต่อเนื่อง)

ลำดับที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
70	Black-Napped Oriole นกขมิ้นท้ายทอยดำ	<i>Oriolus chinensis</i>	Passeriformes	Oriolidae	LC	Resident
71	Asian Fairy-bluebird นกเขียวคราม	<i>Irena puella</i>	Passeriformes	Choropseidae	LC	Resident
72	Racket-tailed Treepie นกกาแวน	<i>Crypsirina temia</i>	Passeriformes	Corvidae	LC	Resident
73	Puff-throated Babbler นกจาบดินอกกลาย	<i>Pellorneum ruficeps</i>	Passeriformes	Timaliidae	LC	Resident
74	Striped Tit Babbler นกกินแมลงอกเหลือง	<i>Mixornis gularis</i>	Passeriformes	Timaliidae	LC	Resident
75	Rufous-fronted Babbler นกกินแมลงหน้าผากน้ำตาล	<i>Stachyris rufifrons</i>	Passeriformes	Timaliidae	LC	Resident
76	White-crested Laughing Thrush นกกระรางหัวหงอก	<i>Garrulax leucolophus</i>	Passeriformes	Timaliidae	LC	Resident
77	Lesser-necklaced Laughingthrush นกกระรางสร้อยคอดำ	<i>Garrulax monileger</i>	Passeriformes	Timaliidae	LC	Resident
78	Yellow-browed Warbler นกกระจัดธรรมดา	<i>Phylloscopus inornatus</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Migrant
79	Dusky Warbler นกกระจัดสีคล้ำ	<i>Phylloscopus fuscatus</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Migrant
80	Arctic Warbler นกกระจัดขั้วโลกเหนือ	<i>Phylloscopus borealis</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Migrant
81	Two-barred Warbler นกกระจัดเขียวปีกสองแถบ	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Migrant
82	Eastern Crowned Warbler นกกระจัดหัวมงกุฎ	<i>Phylloscopus coronatus</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Resident
83	Sulphur-breasted Leaf Warbler นกกระจัดคิ้วดำท้องเหลือง	<i>Phylloscopus ricketti</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Resident
84	Common Tailorbird นกกระจิบธรรมดา	<i>Orthotomus sutorius</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Resident
85	Dark-necked Tailorbird นกกระจิบคอดำ	<i>Orthotomus atrogularis</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Resident
86	Plain Wren-Warbler นกกระจิบหญ้าสีเขียว	<i>Prinia inornata</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Resident
87	Yellow-bellied Prinia นกกระจิบหญ้าท้องเหลือง	<i>Prinia flaviventris</i>	Passeriformes	Sylviidae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อนกที่พบในอำเภอนนทบุรีจำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล (ต่อเนื่อง)

ลำดับที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
88	White-rumped Shama นกกาเงนดง	<i>Copsychus malabaricus</i>	Passeriformes	Turdidae	LC	Resident
89	Black-breasted Thrush นกเดินดงสีคล้ำ	<i>Turdus dissimilis</i>	Passeriformes	Turdidae	LC	Migrant
90	Blue whistling-Thrush นกเอี้ยงถ้ำ	<i>Myophonus caeruleus</i>	Passeriformes	Turdidae	LC	Resident
91	Asian Brown Flycatcher นกจับแมลงสีน้ำตาล	<i>Muscicapa latirostris</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Migrant
92	Red-throated Flycatcher นกจับแมลงคอแดง	<i>Ficedula albicilla</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Migrant
93	Grey-headed Flycatcher นกจับแมลงหัวเทา	<i>Culicicapa ceylonensis</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Resident
94	Hainan Blue Flycatcher นกจับแมลงอกสีฟ้า	<i>Cyornis hainanus</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Resident
95	Hill Blue Flycatcher นกจับแมลงคอน้ำตาลแดง	<i>Cyornis banyumas</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Resident
96	Tickell's Blue Flycatcher นกจับแมลงอกส้มท้องขาว	<i>Cyornis tickelliae</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Resident
97	Verditer flycatcher นกจับแมลงสีฟ้า	<i>Eumyias thalassinus</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Resident
98	Black-naped Monarch นกจับแมลงจุกดำ	<i>Hypothymis azurea</i>	Passeriformes	Muscicapidae	LC	Resident
99	Pied Fantail นกอีแพรดแถบอกดำ	<i>Rhipidura nigritorquis</i>	Passeriformes	Rhipiduridae	LC	Resident
100	Asian Paradise Flycatcher นกแซงสวรรค์	<i>Terpsiphone paradisi</i>	Passeriformes	Monarchidae	LC	Resident
101	Brown Shrike นกอีเสือสีน้ำตาล	<i>Lanius cristatus</i>	Passeriformes	Laniidae	LC	Migrant
102	Burmese Shrike นกอีเสือหลังแดง	<i>Lanius colluriooides</i>	Passeriformes	Laniidae	LC	Migrant
103	Ashy Wood Swallow นกแอ่นพง	<i>Artamus fuscus</i>	Passeriformes	Artamidae	LC	Resident
104	Hill myna นกขุนทอง	<i>Gracula religiosa</i>	Passeriformes	Sturnidae	LC	Resident
105	Crimson Sunbird นกกินปลีคอแดง	<i>Aethopyga siparaja</i>	Passeriformes	Nectariniidae	LC	Resident
106	Olive-backed Sunbird นกกินปลีอกเหลือง	<i>Cinnyris jugularis</i>	Passeriformes	Nectariniidae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นอกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 1 บัญชีรายชื่อชนิดที่พบในอำเภอเนินมะปราง จำนวน 117 ชนิด ข้อมูลอนุกรมวิธาน สถานภาพทางการอนุรักษ์และสถานภาพการปรากฏตามฤดูกาล (ต่อเนื่อง)

ลำดับที่	Common name (ชื่อสามัญ)	Scientific name (ชื่อวิทยาศาสตร์)	Order (อันดับ)	Family (วงศ์)	IUCN Status	Seasonal status
107	Ruby-cheeked Sunbird นกกินปัสแก้มสีทับทิม	<i>Chalcoparia singalensis</i>	Passeriformes	Nectariniidae	LC	Resident
108	Purple sunbird นกกินปัสสีด้าม่วง	<i>Cinnyris asiaticus</i>	Passeriformes	Nectariniidae	LC	Resident
109	Streaked Spiderhunter นกปลีกล้วยลาย	<i>Arachnothera magna</i>	Passeriformes	Nectariniidae	LC	Resident
110	Thick-billed Flowerpecker นกกาฝากปากหนา	<i>Dicaeum agile</i>	Passeriformes	Dicaeidae	LC	Resident
111	Scarlet-backed Flowerpecker นกสีชมพูสวน	<i>Dicaeum cruentatum</i>	Passeriformes	Dicaeidae	LC	Resident
112	Japanese White-eyed นกแว่นตาขาวหลังเขียว	<i>Zosterops japonicus</i>	Passeriformes	Zosteropidae	LC	Migrant
113	Chestnut-flanked White-eye นกแว่นตาขาวสีข้างแดง	<i>Zosterops erythropleurus</i>	Passeriformes	Zosteropidae	LC	Migrant
114	Scaly-breasted Munia นกกระต๊อดสีหิม	<i>Lonchura punctulata</i>	Passeriformes	Estrildidae	LC	Resident
115	White-rumped Munia นกกระต๊อดตะโพกขาว	<i>Lonchura striata</i>	Passeriformes	Estrildidae	LC	Resident
116	Banded Broadbill นกพญาปากกว้างลายเหลือง	<i>Urylaimus javanicus</i>	Passeriformes	Eurylaimidae	LC	Resident
117	Large Cuckooshrike นกขี้เถ้าใหญ่	<i>Coracina macei</i>	Passeriformes	Campephagidae	LC	Resident

IUCN, LC=least concern; Seasonal status=นกอพยพ Migrant; นกประจำถิ่น Resident

ตารางที่ 2 ข้อมูลนกและสัตว์ป่าจากการสัมภาษณ์ผู้หาของป่าเพื่อยังชีพ 29 คน ในเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือน ธันวาคม 2557 คาดประมาณจำนวนตัวที่ล่าได้โดยกลุ่มของพรานป่าในช่วงเวลา 1 ปี

ลำดับที่	ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	คาดประมาณ จำนวนตัวที่ล่าได้	วิธีการได้ข้อมูล
1	แก้งธรรมดา	<i>Muntiacus muntjak</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2.สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
2	กวางป่า	<i>Cervus unicolor</i>	50	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2.สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
3	เนื้อทราย	<i>Hyelaphus porcinus</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
4	หมาจิ้งจอก	<i>Canis aureus</i>	300	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
5	หมาไน/หมาแดง	<i>Cuon alpinus</i>	100	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2.สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
6	เม่นใหญ่แผงคอยาว	<i>Hystrix brachyura</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
7	เม่นหางพวง	<i>Atherurus macrourus</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
8	กระซังหนู/ กระซังเล็ก	<i>Tragulus javanicus</i>	300	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2.สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
9	อีเห็น (อีเห็นข้างลาย)	<i>Paradoxurus hermaphroditus</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
10	กระต่ายป่า	<i>Lepus peguensis</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
11	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i>	200	1.สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2.สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง

ตารางที่ 2 ข้อมูลนกและสัตว์ป่าจากการสัมภาษณ์ผู้หาของป่าเพื่อยังชีพ 29 คน ในเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือน ธันวาคม 2557 คาดประมาณจำนวนตัวที่ล่าได้โดยกลุ่มของพรานป่าในช่วงเวลา 1 ปี (ต่อเนื่อง)

ลำดับ ที่	ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	คาดประมาณ จำนวนตัวที่ล่า ได้	วิธีการได้ข้อมูล
12	เลียงผา	<i>Capricornis milneedwardsii</i>	20	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
13	กระแต	<i>Tupaia belangeri</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
14	กระรอกทองแดง	<i>Callosciurus erythraeus</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
15	กระจ๊อน	<i>Menetes berdmorei</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
16	กระเล็นขนปลายหู สั้น	<i>Tamiops mccllellandi</i>	1,000	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
17	พญากระรอกดำ	<i>Ratufa bicolor</i>	200	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
18	กระแตหางหนู	<i>Dendrogale murina</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
19	บ้าง	<i>Galeopterus variegatus</i>	400	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
20	นิ่ม	<i>Manis pentadactyla</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
21	หมูหริ่ง	<i>Arctonyx collaris</i>	200	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
22	หมาหริ่ง	<i>Melogale personata</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
23	นางอาย/ลิงลม	<i>Lori bengalensis</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
24	ลิงกัง	<i>Macaca nemestrina</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
25	ค่างแว่นถิ่นเหนือ	<i>Trachypithecus phayrei</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
26	ชะนี	<i>Hylobatidae lar</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
27	กระทิง	<i>Bos gaurus</i>	50	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
28	ช้าง	<i>Elephas maximus</i>	50	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
29	แมวดาว	<i>Prionailurus bengalensis</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
30	พังพอน	<i>Herpestes javanicus</i>	300	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
31	ชะมดเขียด	<i>Viverricula indica</i>	300	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
32	หมีควาย	<i>Ursus thibetanus</i>	300	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
33	หมีขอ	<i>Arctictis binturong</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
34	ตุ่น	<i>Euroscaptor klossi</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
35	อันเล็ก	<i>Cannomys badius</i>	400	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
36	อันกลาง	<i>Rhizomys pruinosus</i>	400	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
37	อันใหญ่	<i>Rhizomys sumatrensis</i>	400	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สำรวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
38	ค่างคาวหน้ายักษ์ เล็กงมูกปุม	<i>Hipposideros halophyllus</i>	1,000	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
39	งูเหลือม	<i>Python reticulatus</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
40	งูเห่า	<i>Naja kaouthia</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
41	งูหลาม	<i>Python bivittatus</i>	200	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
42	งูสิงห์	<i>Ptyas korros</i>	300	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ

ตารางที่ 2 ข้อมูลนกและสัตว์ป่าจากการสัมภาษณ์ผู้หาของป่าเพื่อยังชีพ 29 คน ในเดือนตุลาคม 2556 ถึงเดือน ธันวาคม 2557 คาดประมาณจำนวนตัวที่ล่าได้โดยกลุ่มของพรานป่าในช่วงเวลา 1 ปี (ต่อเนื่อง)

ลำดับ ที่	ชื่อภาษาไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	คาดประมาณ จำนวนตัวที่ล่า ได้	วิธีการได้ข้อมูล
43	จิ้งจอก	<i>Ophiophagus hannah</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
44	ตะกวด	<i>Varanus bengalensis</i>	300	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สํารวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
45	แย้	<i>Leiolepis belliana</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สํารวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
46	ตุ๊กแกป่า	<i>Gekko gecko</i>	500	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สํารวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
47	ตุ๊กกาย หรือตุ๊กแก ปล้องทอง	<i>Cyrtodactylus auribalteatus</i>	ไม่ล่าเนื่องจาก อาศัยอยู่ในถ้ำใน วัด	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
48	จระเข้แม่น้ำจืด	<i>Crocodylus siamensis</i>	ไม่ล่า เป็น ข้อตกลงของ ชุมชน	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สํารวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
49	ปลาพลวงถ้ำ	<i>Neolissochilus subterraneus</i>	ไม่ล่าเนื่องจาก อาศัยอยู่ในถ้ำใน วัด	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
50	ปลาค้อถ้ำพระวัง แดง	<i>Schistura spiesi</i>	ไม่ล่าเนื่องจาก อาศัยอยู่ในถ้ำใน วัด	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
51	ไก่อีฟ้าหลังขาว	<i>Lophura nycthemera</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
52	ไก่อีฟ้าพญาลอ	<i>Lophura diardi</i>	100	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ
53	ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i>	300	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ 2. สํารวจโดยนักวิจัย ที่พบเห็นร่องรอยและ เห็นตัวจริง
54	ปูพื้ทักษโตนวุฒิ	<i>Thampramon tonvuthi</i>	ไม่ล่าเนื่องจาก อาศัยอยู่ในถ้ำใน วัด	1. สอบถามผู้เก็บของป่าเพื่อยังชีพ